

Stanowisko Zarządu Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Wielkopolski

z 13 listopada 2024 roku

w sprawie: przywracania zasobów wodnych na terenie Powidzkiego Parku Krajobrazowego

Wielkopolska Wschodnia od wielu już lat boryka się z problemem drastycznie obniżającego się poziomu wód w jeziorach Powidzkiego Parku Krajobrazowego. Sytuacja ta spowodowana jest z jednej strony wieloletnią eksploatacją złóż węgla brunatnego przez Kopalnię Węgla Brunatnego w Koninie, z drugiej trudną sytuacją klimatyczną. Degradacja jezior i zmniejszająca się ilość wody w akwenach bardzo mocno wpływa na rozwój gospodarki lokalnej, w tym turystyki, a także na stan środowiska przyrodniczego terenów Powidzkiego Parku Krajobrazowego. Nie bez znaczenia jest również aspekt bezpieczeństwa dla zwierząt i ludzi. Obniżający się poziom wód powoduje powstawanie niebezpiecznych zapadlisk, które stanowią ogromne zagrożenie dla życia ludzi i zwierząt.

W 2007 roku zostało podpisane pierwsze porozumienie pomiędzy Kopalnią Węgla Brunatnego w Koninie, Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej w Poznaniu oraz samorządami dotyczące realizacji projektu przetrzutu wód z odwodnienia odkrywki Józwin II B do jezior Wilczyńskiego i Budzistawskiego. Ostatecznie projekt w 2017 roku zakończył się niepowodzeniem. Ułynęło 10 lat, w trakcie których, pomimo apeli środowiska samorządowego, nie zrobiono nic w kierunku poprawy zasobów wodnych Wschodniej Wielkopolski, a degradacja jezior postępowała. Warto zaznaczyć, że na przestrzeni tych lat poziom wody tylko w Jeziorze Wilczyńskim obniżył się o ponad 6 metrów.

W 2022 roku pojawiła się nadzieja na realne rozpoczęcie działań w kierunku poprawy zasobów wodnych w regionie. W listopadzie 2022 roku podpisano list intencyjny pomiędzy PGW Wody Polskie, ZE PAK S.A., Województwem Wielkopolskim, Nadleśnictwem Miradz oraz samorządami lokalnymi, dotyczący współpracy w zakresie realizacji zadania pn. *Zwiększenie retencji i ochrony przeciwpowodziowej środkowej Warty poprzez wykorzystanie potencjału zbiorników wyrobiskowych w zlewni Biskupiej Strugi oraz przystosowanie Kanału Ślesińskiego do przetrzutu wód*. Koncepcja przetrzutu wód do zbiorników po odkrywkach, wspierana była przez parlamentarny Zespół ds. Ochrony Pojezierzy Wielkopolski Wschodniej, pod kierunkiem obecnej Minister Klimatu i Środowiska Pauliny Hennig – Kloski. Zespół ekspertów przygotował ekspertyzę, której wykonanie sfinansowane zostało przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego.

30 października 2024 roku odbyło się posiedzenie Komisji Ochrony Środowiska i Obszarów Wiejskich Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Wielkopolski pod przewodnictwem wójta Gminy Powidz Jakuba Gwita, na które zaproszono wszystkich interesariuszy ww. projektu, w celu poznania ich stanowisk i stopnia faktycznego zaangażowania w działania związane z uruchomieniem projektu. W trakcie spotkania PGW Wody Polskie (RZGW w Poznaniu i Bydgoszczy) przekazały informację o tym, że przeprowadziły wewnętrzną analizę dotychczas proponowanego zestawu zadań (25 zadań), które były planowane i przeznaczone dla Wschodniej Wielkopolski. W wyniku tej analizy sześć zadań zostało odrzuconych jako zadania pozastatutowe Wód Polskich, w tym zadanie dotyczące przetrzutu nadmiaru wody z Warty do zbiorników po odkrywkach Józwin II B. Pozostałe zadania zostały odpowiednio zhierarchizowane. Należy nadmienić, że wypełnienie odkrywki Józwin II B, to najlepszy sposób na zatrzymanie odpływu wód z jezior Powidzkiego Parku Krajobrazowego. O tym, że takie działanie jest skuteczne widać na przykładzie zbiornika Kazimierz Północ, który po zapętnieniu przywrócił poziom wody w Jeziorze

Głodowskim. Naturalne uzupełnienie zbiornika Józwin II B potrwa ok. 35 lat. W tym czasie jeziora Powidzkiego Parku Krajobrazowego zdążą całkowicie wyschnąć, a region będzie mierzył się z problemem na miarę katastrofy ekologicznej. Przywrócenie wody w akwenach będzie wówczas dużo trudniejsze. W związku z tym absolutnie zasadnym wydaje się wspomnienie procesu wypełniania odkrywki Józwin II B i realizacja ww. projektu, tym bardziej, że zostały wynegocjowane z Komisją Europejską środki na realizację tego strategicznego projektu dot. zasobów wodnych w Wielkopolskiej Wschodniej, w tym wspomnianego przerzutu, w kwocie 120 mln zł z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Środki te muszą zostać wykorzystane i rozliczone do końca 2029 roku. Patrząc na tempo prac oraz zupełnie nowe podejście PGW Wody Polskie do realizacji wcześniej poczynionych założeń, wykorzystanie tych środków w zasadzie wydaje się niemożliwe. Pieniądze przepadną, projekt nie zostanie zrealizowany, a problem odptywu wód z jezior będzie tylko narastał. To wpływa również na wiarygodność państwa polskiego, negocjującego środki unijne na realizację kluczowych inwestycji w kraju, a do takich z pewnością należy projekt przywracania zasobów wodnych w Wielkopolsce Wschodniej.

Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski rozumie fakt, że PGW Wody Polskie, zresztą jak każda inna instytucja publiczna, musi działać w granicach prawa i nie może przekazywać środków publicznych na realizację zadań, które leżą w gestii prywatnych podmiotów. Jednakże ZE PAK S.A., realizujący zadania rekultywacyjne odkrywek Kopalni Węgla Brunatnego w Koninie gotowy jest do zaangażowania zarówno operacyjnego, jak i finansowego w realizację projektu, a realizacja przerzutu wód do zbiorników po odkrywkach, przyczyni się do odtwarzania wód w jeziorach, ciekach i mokradłach. Zadania wyznaczone mu w listopadzie 2022 roku wykonuje zgodnie z założeniami. Województwo Wielkopolskie z siedzibą Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego wynegocjowało i zabezpieczyło środki z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Samorządy lokalne również gotowe są ponieść część kosztów. Jedynie podejście PGW Wody Polskie wydaje się stać na przeszkodzie, bowiem instytucja nie wykazuje faktycznej chęci wypracowania konkretnych rozwiązań, które usprawnią i przyspieszą realizację projektu. Jeziora Powidzkiego Parku Krajobrazowego są własnością Skarbu Państwa, zarządzaną przez PGW Wody Polskie i to właśnie tej instytucji powinno najbardziej zależeć na realizacji projektu.

Mając na uwadze powyższe, **Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski w pełni popiera starania samorządów lokalnych Wschodniej Wielkopolski w zakresie przywracania zasobów wodnych Powidzkiego Parku Krajobrazowego. Jednocześnie apelujemy do Ministra Infrastruktury oraz Minister Klimatu i Środowiska o pilne i rzetelne zajęcie się tą sprawą oraz stworzenie warunków, w których PGW Wody Polskie będą mogły w sposób priorytetowy oraz pełnoprawny realizować powyższy projekt.** Niezbędne jest szybkie działanie, bo czasu na wykorzystanie pieniędzy, które dzisiaj są do dyspozycji zostało naprawdę niewiele. Ponadto apelujemy o ścisłą współpracę wszystkich instytucji dotychczas zaangażowanych w rozmowy i działania w tym obszarze, aby jak najszybciej doprowadzić do realizacji wcześniej wypracowanych złożeń i poprawy tej dramatycznej sytuacji. Środki z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, które dziś jeszcze są do dyspozycji oraz wola i zaangażowanie partnerów prywatnych skłonnych wesprzeć projekt stwarzają bardzo dogodne warunki do realizacja projektu. Dlatego należy zrobić wszystko, by podjąć działania zmierzające do poprawy zasobów wodnych Powidzkiego Parku Krajobrazowego.

Jacek Gursz

Przewodniczący SGiPW